

Kısmi Süreli Çalışanların Eksik Günlerine İlişkin GSS Primleri

Giriş

Kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanların iş hukuku ve sosyal güvenlik hukukuna ilişkin hakları öteden beri sosyal politika alanındaki tartışma konuların başında gelmektedir. Esnek çalışma biçimlerinden biri olarak çalışma hayatına giren kısmi süreli iş sözleşmesi, çalışma hayatının esnekleştirilmesi taleplerine paralel olarak ilk defa 4857 sayılı Kanun ile yasal olarak düzenlenmiştir.

4857 sayılı Kanun ile yasal dayanağına kavuşan kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanların sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primlerinin hesaplanması ve ödenmesi ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile düzenlenmiştir. Yazımızda, sosyal sigorta primlerinin hesaplanması ve ödenmesinden daha çok, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin ödenmesinde benimsenen oldukça yeni sayılabilecek bir yöntemi tartışacağız.

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasına göre; 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar için eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur.

Buna göre, 5510 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik sitemimizde ilk defa hizmet akdi ile çalışan sigortalılara prim ödeme yükümlülüğü getirilmiştir. Henüz fiilen uygulanmaya başlanmadığı anlaşılan konu ile ilgili olarak yazımızda, bir taraftan uygulama esasları açıklanmaya çalışılırken bir taraftan da düzenleme eleştirilmiştir.

1- Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar

1.1- Kanundaki Düzenleme

Kimlerin genel sağlık sigortalısı sayıldıkları

5510 sayılı Kanun'un 60. maddesi birinci fıkrasında düzenlenmiş bulunmaktadır. Buna göre, ikametgahı Türkiye'de olan kişilerden;

a) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının;

1) (a) ve (c) bentleri gereğince sigortalı sayılan kişiler,

2) (b) bendi gereğince sigortalı sayılan kişiler,

b) İsteğe bağlı sigortalı olan kişiler,

c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerine göre sigortalı sayılmayanlardan;

1) Harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak, Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilecek aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden az olan vatandaşlar,

2) Vatansızlar ve sığınmacılar,

3) 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler,

4) 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre şeref aylığı alan kişiler,

5) 28/5/1986 tarihli ve 3292 sayılı Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler,

6) 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler,

7) 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümlerine göre korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz faydalanan kişiler,

8) Harp malûllüğü aylığı alanlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamında aylık alanlar,

9) 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre görevlendirilen kişiler ile aynı Kanunun ek 16 ncı maddesine göre aylık alan kişiler,

10) 24/6/2008 tarihli ve 5774 sayılı Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler,

d) Mütakabiliyet esası da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler,

e) 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun gereğince işsizlik ödeneği ve ilgili kanunları gereğince kısa çalışma ödeneğinden yararlandırılan kişiler,

f) Bu Kanun veya bu Kanundan önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına göre gelir veya aylık alan kişiler,

g) Yukarıdaki bentlerin dışında kalan ve başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan vatandaşlar, genel sağlık sigortalısı sayılmışlardır.

1.2- Yönetmelik ve Tebliğ Hükümleri

Kimlerin genel sağlık sigortalısı sayıldığı 5510 sayılı Kanun'da yukarıdaki şekilde sıralanmışken, Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin 2. maddesi ve 5510 Sayılı Kanun Gereğince Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar, Sayılmayanlar, Sigortalılığın Başlangıcı, Kuruma Bildirilmesi Hakkında Tebliğ'in (A) bölümünde, Kanunda belirtilenlere ek olarak "sosyal sigortalı" sayılıp sayılmama halleri de dikkate alınarak daha da detaylandırılmıştır. Buna göre;

a) Kamu idaresine ait işyerlerinde çalıştırılan sigortalılardan iş sözleşmesi askıda kalanlar, iş sözleşmesinin askıda kaldığı süre içinde,

b) Kanunun geçici 13. maddesine göre 4046 sayılı Kanun'un 21. maddesi kapsamında iş kaybı tazminatı alanlar, Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrası (a) bendi kapsamında,

c) Kanunun 5. maddesinin (g) bendi gereği ülkemiz ile sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrası (a) bendi kapsamında,

d) Kanunun 37. maddesi gereğince evlenme ödeneği alan kız çocuklardan; eşleri tarafından bakmakla yükümlü olunmayanlar ile iki yıllık süre içinde eşlerinden boşanan kız çocukları, gelir/aylıklarının kesildiği tarihten itibaren iki yıllık sürenin sonuna kadar Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrası (f) bendi kapsamında,

Sağlık hizmetlerinden yararlanma şartları açısından, bağımsız çalışan şirket ortakları ve vergi mükellefleri ile Kanunun 4/(a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar, eksik günlerin genel sağlık sigortası primlerinin ödenmesi ve prim borçlarının bulunmaması yönüyle “aynı statüde” değerlendirilmiştir.

genel sağlık sigortalısı sayılır.

Belirtelim ki, birkaç istisnai durum dışında genel sağlık sigortalılığı neredeyse hiç sona ermemektedir. Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının herhangi bir bendi kapsamında başlayan genel sağlık sigortalılığı, o bent kapsamında sona erse bile yine Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının bir başka bendine göre yeniden başlamak zorundadır.¹

II- Sağlık Hizmetlerinden Yararlanma Şartları

Yukarıda sayılan genel sağlık sigortalıları ile bunların bakmakla yükümlü oldukları kimsele- rin (sağlık hak sahipleri) Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri, belli şartlara bağlanmıştır. Bu şartların en başta geleni de belli bir genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olmasıdır. Şüphesiz buna ek koşullar da vardır. Ancak, biz bir sınırlama yaparak sadece bildirilmesi ve/veya ödenmesi gereken genel sağlık sigortası prim gün sayısı üzerinde duracağız.

Aşağıda, 5510 sayılı Kanun’un “sağlık hizmetlerinden yararlanma şartları” başlıklı 67. maddesi birinci fıkrasında, genel sağlık sigortalıları ile bakmakla yükümlü oldukları kimsele- rin Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için aranan şartlara yer verilmiştir. Buna göre;

a) 60. maddenin birinci fıkrasının (c) ve (f)

bentleri hariç diğer bentleri gereği genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması,

b) 60. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (g) bendine tabi olan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yukarıdaki bentte sayılan şartla birlikte, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihte 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 48. maddesine göre tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla prim ve prime ilişkin her türlü borcunun bulunmaması²,

c) 60. maddenin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentlerine tabi olan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yukarıdaki bentlerde sayılan şartla birlikte, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihte prim ve prime ilişkin her türlü borcunun bulunmaması, şarttır.

Görüldüğü üzere, sağlık hizmetlerinden yararlanma şartları açısından, Kanunun 4. maddesi birinci fıkrası (b) bendi kapsamında sigortalı sayılan bağımsız çalışan şirket ortakları ve vergi mükellefleri ile Kanunun 4. maddesi birinci fıkrası (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar, eksik günlerin genel sağlık sigortası primlerinin ödenmesi ve prim borçlarının bulunmaması yönüyle “aynı statüde” değerlendirilmiştir. Zira, kısmi süreli çalışan sigortalılar eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerini Kanunun 60/c-1 veya 60/g maddesi kapsamında ödeyeceklerdir. Her iki grup açısından da; sağlık hizmeti sunucusuna başvurulduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısı olması ve sağlık hizmeti sunucusuna başvurulduğu tarihte 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48. maddesine göre tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla prim ve prime ilişkin her türlü borcunun bulunmaması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Öte yandan, tam gün çalışan işçilerin sağlık edimlerinden yararlanmaları için, önceki bir yılda 30 gün prim ödenmiş olması yetecek; kısmi süreli çalışanlar için ise, her ay 30 tam gün ödenme şartın aranacaktır. Böyle bir sonuç, kabulü kolay bir sonuç değildir.³

Belirtelim ki; Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin 32. maddesi ikinci fıkrasında yer verilen ve Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinin karşılanmasında yukarıda sayılan hükümlerin yerine getirilmesi şartı aranmamaktadır. Yani, 18 yaşını doldurmamış olan kişiler⁴, tıbben başkasının bakımına muhtaç olan kişiler, acil haller, iş kazası ile meslek hastalığı halleri, bildiri zorunlu bulaşıcı hastalıklar, 63. maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri gereğince sağlanan sağlık hizmetleri, 75. maddede sayılan afet ve savaş ile grev ve lokavt hallerinde sağlık hizmeti sunumunda yukarıdaki şartlar aranmamaktadır.

Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin 32. maddesi dördüncü fıkrası ise, "son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması" koşulunu biraz daha zorlaştırmaktadır. Şöyle ki; "... belirtilen otuz günlük prim ödeme süresinin hesabında, genel sağlık sigortalısının tes-cil tarihinden itibaren otuz gün dolmadan prim tutarını ödemiş olması, birinci fıkranın (a) bendinde belirtilen otuz günlük sürenin dolduğu şeklinde uygulanamaz." Yani, 30 günlük genel sağlık sigortası primi önceden ödense bile 30 günlük sürenin geçmesi gerekmektedir.

Aynı Yönetmeliğin 11. maddesi dördüncü fıkrasına göre ise; 5510 sayılı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (b), (d) ve (g) bentlerine tabi olan genel sağlık sigortalısı ile bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihte prim borcu ile gecikme cezası, gecikme zammı ve faiz borcu bulunanlar, söz konusu borcu sağlık hizmeti sunucusuna başvuru tarihinden sonraki bir tarihte ödemiş olsa dahi, sağlık hizmeti sunucusuna başvuru tarihi ile söz konusu borcun yatırıldığı tarih arasında yapılan sağlık hizmeti giderleri ve yol gideri, gündelik ve refakatçi giderleri Kurumca ödenmez.

Dolayısıyla, 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalıların, Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında ödemek zorunda oldukları eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini, tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla olacak şekilde gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ödemedikleri müddetçe Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlandırılmamaları gerekmektedir. Ayrıca yol gideri, gündelik ve refakatçi giderleri de Kurumca karşılanmayacaktır.

III- Her Ay 30 Tam Gün Genel Sağlık Sigortası Primi Ödenmesi Zorunlu Olanlar⁵

5510 sayılı Kanununun 88. maddesi üçüncü fıkrasına göre; Kanununun 60. maddesi birinci fıkrasının (b), (c), (d) ve (g) bentleri gereği genel sağlık sigortalısı sayılanlar için, her ay otuz tam gün genel sağlık sigortası primi ödenmesi zorunludur. Şu kadar ki, 60. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olanların aynı ay içinde zorunlu sigorta kapsamında prim ödeme gün sayısı bulunması halinde, ayın kalan günleri için isteğe bağlı sigorta gün sayısı kadar genel sağlık sigortası primi ödenir. Yani;

- İsteğe bağlı sigortalılar,
 - Yukarıda yer verildiği üzere, "zorunlu sosyal sigortalı ve isteğe bağlı sigortalı sayılmayıp sosyal yardım ve hizmet kapsamında aylık bağlanan/hizmet alan" kişiler,
 - Müttekabiliyet esaslı da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler,
 - 60. maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e) ve (f) bentlerinin dışında kalan ve başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan vatandaşlar,
- için her ay otuz tam gün genel sağlık sigortası primi ödenmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Bunlardan isteğe bağlı sigortalı olanların, aynı ay içinde zorunlu sigorta kapsamında prim

ödeme gün sayıları bulunması halinde, ayın kalan günleri için isteğe bağlı sigorta gün sayısı kadar genel sağlık sigortası primi ödenmesi de gerekecektir. Şu halde, isteğe bağlı sigortalının ay içerisinde kısmi süreli çalışmasından dolayı 4/a statüsünde 5 gün zorunlu sosyal sigorta gün sayısı var ise, ayın geri kalan 25 günü için de doğal olarak genel sağlık sigortası primi ödenecektir. Keza, %32 olan isteğe bağlı sigorta primi; %20'si uzun vadeli sigorta kolları primi, %12'si de genel sağlık sigortası priminden oluşmaktadır.

Öte yandan, 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi sekizinci fıkrası uyarınca da, 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanların (60. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olanların), her ay için otuz tam gün prim ödemesi zorunludur. Yani;

- Köy veya mahalle muhtarı seçilenler ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan;

- 1) Ticari kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar,

- 2) Gelir vergisinden muaf olup esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olanlar,

- 3) Kollektif şirketlerin ortakları,

- 4) Limited şirketlerin ortakları,

- 5) Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları,

- 6) Adi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları,

- 7) Donatma iştirakleri ortakları,

- 8) Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları,

- 9) Tarımsal faaliyette bulunanlar,

- 10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jokey ve antrenörler,

Belirtelim ki; 5510 sayılı Kanun'un geçici 16. maddesi uyarınca, kendi adına ve hesabına tarımsal faaliyette bulunan sigortalılar ile esnaf muafliğından yararlanan isteğe bağlı kadın sigortalılar, 2008 yılında prime esas kazancın günlük alt sınırının 15 katı üzerinden, otuz katını geçmemek üzere takip eden her yıl için bir puan artırılarak primlerini ödeyecekler ve

her ay için 30 sigorta günü bildirmiş/ödememiş olacaklardır.

5510 sayılı Kanun'un 60. maddesi birinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerinde belirtilen genel sağlık sigortalıları açısından ise durum biraz farklıdır. Şöyle ki; Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında olup, 4447 sayılı Kanun gereğince işsizlik ödeneği ve ilgili kanunları gereğince kısa çalışma ödeneğinden yararlandırılan kişilerin, İŞKUR tarafından her aya ait genel sağlık sigortası primlerinin ilgili ayı takip eden ayın sonuna kadar -belirtilen süreler boyunca- Kuruma ödeneceği 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi onuncu fıkrası gereğince zorunlu tutulmuştur.

Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (f) bendi kapsamındaki gelir ve aylık alan genel sağlık sigortalılarının ayrıca genel sağlık sigortası primi ödemeleri ise söz konusu değildir. Ancak, 5510 sayılı Kanun'un 60. maddesi ikinci fıkrası gereğince; "...Birinci fıkranın (f) bendi kapsamında gelir alması nedeniyle genel sağlık sigortalısı sayılanlar, aynı zamanda diğer bentler gereği de genel sağlık sigortalısı sayılması halinde (f) bendi dışındaki bentler kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılır." Dolayısıyla, uğradıkları iş kazası sebebiyle gelir bağlanmış olan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sosyal sigortalılar, Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının diğer bentleri kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmaları halinde (f) bendi dışındaki bentler kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaklardır.

Şu halde; 5510 sayılı Kanun'un 67. maddesi birinci fıkrası uyarınca, 60. maddenin birinci fıkrasının (c) ve (f) bentleri hariç diğer bentleri gereği (60. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi yani 4/a, 4/b ve 4/c'liler dahil) genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması, sağlık hizmeti alabilmeleri için yeterli sayılmıştır. Bu temel şarta ek olarak, Kanunun 67. maddesinde yer verildiği üzere, tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla prim ve prime

ilişkin her türlü borcunun bulunmaması şartı ile prim ve prime ilişkin her türlü borcunun bulunmaması şartlarını taşıması gereken genel sağlık sigortalıları da bulunmaktadır.

Bunlardan başka, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (c) bendi (60. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olanlardan) kapsamında sigortalı olanlar için de, bir durumda, son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması şartı aranmamaktadır. Şöyle ki; 5510 sayılı Kanun'un 45. maddesi dördüncü fıkrası gereğince, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, ilgili kanunları gereğince kullandıkları aylıksız izin sürelerinin bitiminden sonra göreve başlayanlar ile göreve başlaması için tanınan süreler ile bir yıl ve daha az süreyle aylıksız izne ayrılanların aylıksız izin sürelerinde bu Kanunun 67. maddesinde aranan 30 günlük prim ödeme şartı aranmaz.

IV- Kısmi Süreli İş Sözleşmesi ile Çalışan Sigortalıların Özel Durumu

IV.1- Genel Sağlık Sigortası Primlerinin Otuz Güne Tamamlanması Zorunluluğu

IV.1.1- Genel Olarak

Yukarıda yer verildiği üzere, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki zorunlu sigortalıların tümünün genel sağlık sigortası prim gün sayılarının her ay için 30 tam gün üzerinden bildirilmesini zorunlu kılan bir kanun hükmü bulunmaktadır. Dahası, bunlar için Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için varolan genelleme, 5510 sayılı Kanun'un 67. maddesi birinci fıkrası (a) bendinde yer almış bulunmaktadır. O da, sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olmasıdır.

Ancak, 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi

dördüncü fıkrasında ve aşağıda görüleceği üzere ikincil düzenlemelerde bunun istisnalarına yer verilmiştir. Buna göre, 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar ve ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar için eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur. Belirtelim ki, yazımızda ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar üzerinde durulmayacaktır.

5510 sayılı Kanun'un "primlerin ödenmesi" başlıklı 88. maddesi dördüncü fıkrasına göre; "5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar için eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur. Bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primleri, 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenir. Kamu idaresine ait işyerlerinde çalıştırılan sigortalıların iş sözleşmesinin askıda kaldığı aylara ait genel sağlık sigortası primi, 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazancın alt sınırının 30 günlük tutarı üzerinden ilgili kamu idaresince ödenir."

Öte yandan, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 102. maddesi onaltıncı fıkrası ile Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin 15. maddesinin ikinci fıkrasında, yalnızca genel sağlık sigortasına tabi olanlar için aylık prim ve hizmet belgesi verilmeyeceği, genel sağlık sigortası priminin alınmasına esas tahakkuk işleminin Kurumca oluşturulacağına değinilmiştir.

Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin 15. maddesi üçüncü fıkrası ile 5510 Sayılı Kanun Gereğince Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar, Sayılmayanlar, Sigortalılığın Başlangıcı, Kuruma Bildirilmesi Hakkında Tebliğ'inin "K- PRİMLERİN ÖDENMESİ VE AYLIK PRİM VE HİZMET BELGESİ" bölümünün 3. maddesinde ise, Kanunun 88. maddesi dördüncü fıkrası hükmü aynen tekrarlanmıştır: "4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerine

göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içinde 30 günden az çalışan sigortalılar için eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur. Bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primleri, Kanununun 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenir.”

Anlaşılabileceği üzere, sigortalının kendisi için işvereni tarafından Kuruma bildirim yapılan sigorta primine esas kazanç tutarları üzerinden %12 genel sağlık sigortası priminin ödenmesi söz konusu olmayacaktır. Bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primleri, Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenecektir. (Belirtelim ki; sadece genel sağlık sigortasına tabi olanlar için genel sağlık sigortası prim oranı Kanununun 81. maddesi birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca %12'dir). 5510 sayılı Kanununun 80. maddesi birinci fıkrasının (i) bendine göre ise, bu kapsamdakilerin eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primleri, eksik çalışma süreleri dikkate alınmak suretiyle hesaplanır.

IV.1.2- Birden Fazla İşyerinde Kısmi Süreli Çalışma Durumu

Sigortalı birden fazla işyerinde kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışıyor ve her işyerinden Kuruma 30 günün altında bildirim yapıyor ise, sigortalı her işyerinden yapılan eksik gün bildirimlerinden dolayı ayrı ayrı sorumlu sayılarak eksik günlerinin genel sağlık sigortası primini ödeme zorunluluğu ile karşı karşıya kalabilir mi?

Bize göre bu husus ikili bir ayrıma tabi tutularak değerlendirilmelidir. Birincisi, birden fazla işyerinden yapılan bildirimlerin toplamı her ay için 30 sigorta gününe ulaşıyor veya aşıyorsa, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalının ayrıca genel sağlık sigortası primi ödemesi gerekmeyecektir. İkincisi, birden fazla işyerinden yapılan bildirimlerin toplamı her ay için 30 sigorta gününe ulaşmıyor ise, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalı eksik

günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primini ödeyecektir. Aksi halde, yani birden fazla işyerinden yapılan bildirimlerin 30 güne ulaşmadığına bakılmaksızın işlem yapılır ise sigortalıya mükerrer genel sağlık sigortası primi ödetilmesi söz konusu olabilir.

IV.1.3- Gelir Aldığı Halde Kısmi Süreli Çalışma Durumu

Yukarıda da yer verildiği üzere gelir veya aylık alanların çalışmaması halinde ayrıca genel sağlık sigortası primi ödemeleri söz konusu değildir. Kanununun 60. maddesi birinci fıkrasının (f) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olarak, ayrıca genel sağlık sigortası primi ödemediği sağlık hizmetlerinden yararlanabileceklerdir.

Bununla birlikte, 5510 sayılı Kanun'un 60. maddesi ikinci fıkrası gereğince; "...Birinci fıkranın (f) bendi kapsamında gelir alması nedeniyle genel sağlık sigortalısı sayılanlar, aynı zamanda diğer bentler gereği de genel sağlık sigortalısı sayılması halinde (f) bendi dışındaki bentler kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılır." Şu halde, ister uğradığı iş kazası ve meslek hastalığı sonucu "sürekli iş göremezlik geliri" bağlanmış Kanununun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sosyal sigortalıların kendisi, isterse uğradıkları iş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölümleri halinde "ölüm geliri" bağlanan hak sahibi eş, çocuklar ve ana babası Kanununun 60. maddesi birinci fıkrasının diğer bentleri kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmaları halinde (f) bendi dışındaki bentler kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaklardır.

Örneğin, sürekli iş göremezlik geliri/ölüm geliri aldıkları halde Kanununun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışmaları halinde, Kanununun 60. maddesi (f) bendi uyarınca değil de 60. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaklar ve dolayısıyla genel sağlık sigortası primleri de ödenecektir. Hatta, sürekli iş göremezlik geliri/ölüm geliri alanlar Kanununun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kısmi süreli olarak çalışırlar ise, bu sefer de eksik günlerinin genel sağlık sigortası prim-

lerini 30 güne tamamlamak suretiyle kendileri ödemek zorunda kalacaklardır.

Öyle ki, normalde hiç çalışmasalar gelir almaları sebebiyle Kanunun 60. maddesi (f) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olarak genel sağlık sigortası primi ödemediği sağlık hizmetinden yararlanacakken, 4857 sayılı Kanun'a göre kısmi süreli çalışmaları halinde Kanunun 4. maddesi birinci fıkrası (a) bendi kapsamında sigortalı olarak eksik günlerine ilişkin -tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç- 60 günden fazla GSS prim borçlarının bulunması halinde sağlık hizmetlerinin Kurumca finansmanı da sağlanmayacaktır.

IV.1.4- Aylık Aldığı Halde Kısmi Süreli Çalışma Durumu

5510 sayılı Kanun'da olmamasına rağmen, ikincil düzenlemelerde; Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin (GSSİY) 11. maddesinin birinci fıkrası ve 5510 Sayılı Kanun Gereğince Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar, Sayılmayanlar, Sigortalılığın Başlangıcı, Kuruma Bildirilmesi Hakkında Tebliğ'in (GSS Tebliği) (H) bölümü 1. maddesinde, gelir alanlar dışında, Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre 5510 sayılı Kanun veya bu Kanundan önce yürürlükte bulunan mülga 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlara göre aylık (malüllük, yaşlılık, ölüm ve vazife malüllüğü aylığı) alması nedeniyle genel sağlık sigortalısı sayılanlar, aynı zamanda Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının diğer bentleri gereği de genel sağlık sigortalısı sayılmaları hâlinde en son durumlarına göre genel sağlık sigortalısı sayılır. Yani, 60. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi dışındaki bentler kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacakları ifade edilmiştir.

Aynı şekilde, Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği'nin 11. maddesi üçüncü fıkrası ve 5510 sayılı Kanun Gereğince Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar, Sayılmayanlar, Sigortalılığın Başlangıcı, Kuruma Bildirilmesi Hakkında Tebliğ'in (H) bölümü 3. maddesinde; Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile Kanunun 60. maddesinin (c), (e) ve (f) bentleri

kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanların, daha sonra Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının diğer bentleri kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmaları hâlinde, en son sigortalılık durumları dikkate alınarak genel sağlık sigortasından sağlık hizmetlerinin finansmanı ve yol gideri, gündelik ve refakatçi hakları sağlanacağı belirtilmektedir.

Aylık alanlar açısından, kanunda olmayan bu sınırlama ya da yükümlülükler Yönetmelik ve Tebliğde yer verildiği için hukuken tartışmalı olduğu söylenebilir.

Buna göre, vazife malüllüğü aylığı alanlar Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının ister (b) ve (c) bentleri isterse (a) bendi kapsamında tam ya da kısmi süreli olarak çalışsınlar, Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrası (c) bendi uyarınca ayrıca genel sağlık sigortası primi ödemezler.

Yaşlılık aylığı ve koşulları uygun ise malüllük aylığı alanlar ise zaten Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında, aylıkları kesilmeksizin kısmi süreli olarak çalıştıklarında Kanunun geçici 14. maddesi gereğince sosyal güvenlik destek primi öderler ve haklarında sadece iş kazası ve meslek hastalığı hükümleri uygulanır. Bunların ayrıca genel sağlık sigortası primi ödemeleri söz konusu değildir.

Dolayısıyla vazife malüllüğü, malüllük ve yaşlılık aylığı alanlar kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışsalar bile Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (f) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaklardır.

Öte yandan, ölüm aylığı alan eş, çocuklar ile anne ve baba ise Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (f) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olmakla birlikte; bunlardan çalışmaları halinde aylıkları kesilmeyen dul eş ve 5434 sayılı Kanuna göre ölüm aylığı alan kız çocuk, Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kısmi süreli olarak çalışması halinde, en son durumları olan Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacak ve en son sigortalılık durumu olan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında genel sağlık sigortasından sağlık hizmetlerinin finansmanı sağlanacaktır. Bunun için de, eksik günlerin genel

sağlık sigortası primlerinin her ay için 30 güne tamamlanması ve tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla da GSS prim borcunun bulunmaması gerekecektir.

IV.1.5- Üniversitelerde Kısmi Zamanlı Çalışan Öğrencilerin Durumu

Bilindiği üzere, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 46. maddesine tabi olarak kısmi zamanlı çalıştırılan öğrencilerden aylık prime esas kazanç tutarı, 5510 sayılı Kanun'un 82. maddesine göre belirlenen günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katından fazla olmayanlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanmakta ve bunlar, Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılmaktadırlar. Bu husus 5510 sayılı Kanun'un 5. maddesi birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlemiştir.

Şu halde, üniversitelerde kısmi zamanlı çalıştırılan öğrencilerden aylık prime esas kazanç tutarı, 5510 sayılı Kanunun 82. maddesine göre belirlenen günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katından fazla olanlar ise bu sefer tüm sigorta kollarına tabi olacaklardır. Tüm sigorta kollarına tabi olmaları halinde üniversitelerde kısmi zamanlı çalıştırılan öğrenciler, eksik günlerinin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlama zorunluluğu ile karşı karşıya kalacaklar mı?

Bize göre, bunlar için böyle bir zorunluluk söz konusu olmayacaktır. Zira, 5917 sayılı Kanun'un 20. maddesi ile değişik 2547 sayılı Kanun'un 46. maddesi son fıkrasına göre, öğrenim gördükleri yükseköğretim kurumlarında kısmi zamanlı olarak çalıştırılan öğrenciler, bu çalışmalarından dolayı "işçi" olarak kabul edilmezler. Yani 4857 sayılı Kanun kapsamında değildirler. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasına göre ise, Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerini 30 güne tamamlamak zorundadırlar. Yani, 4857 sayılı Kanun

kapsamında işçi sayılan kısmi süreli çalışanlar için bu zorunluluk geçerli olup, 4857 sayılı Kanun kapsamında işçi sayılmayan üniversitelerde kısmi zamanlı olarak çalıştırılan öğrenciler için bu zorunluluk bulunmamaktadır.⁶

IV.2- Eksik Günlere İlişkin Genel Sağlık Sigortası Primlerini Ödeme Yükümlüğü Kime Aittir?

Kanun, Yönetmelik ve Tebliğ'de sözü edilen kimseler için, "eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur" deniliyor ama, bu primleri kimin ödeyeceğine açıkça yer verilmiyor. Bu primleri işveren mi yoksa sigortalı mı ödeyecektir?

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasında, bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin, 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödeneceği hükmüne yer verilmiştir. Kanunun 87. maddesinde ise prim ödeme yükümlülükleri düzenlenmiştir. Buna göre; 5510 sayılı Kanun uygulanmasında kısa ve uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası bakımından; 4. maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olanlar için (kısmi süreli çalışanlar da dahil, -ki çalıştıkları gün sayısı kadar) bunların işverenleri, 60. maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde sayılan kişilerin kendileri ve 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan kişiler için de primi yılı merkezî yönetim bütçesinden karşılanmak üzere ilgili kamu idareleri, prim ödeme yükümlüsüdür.

Şu halde; 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli çalışan sigortalıların fiilen çalıştıkları gün sayısı kadar sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primleri, sigortalının hissesi oranında ücretinden kesilmek suretiyle işverenince Kuruma ödenecektir. 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli olarak 30 günün altında çalışan sigortalıların eksik günlerine ait sadece genel sağlık sigortası primleri ise Kanunun 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenecektir. Sorumuzu tekrarlırsak; eksik günlere ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ilgili bentler kap-

samında ödemek zorunda olan kimdir ? İşveren mi yoksa sigortalı mı? Sigortalının kamu ya da özel sektörde çalışıyor olması eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin ödenmesi bakımından sonucu değiştiriyor mu ? Aralarında bir ayırım var mı?

Bu primlerin, Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında ödenmesi halinde prim ödeme yükümlüsü ilgili kamu idareleri olacaktır. O da, aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden az olması halinde söz konusu olacaktır. Eğer aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden fazla ise prim ödeme yükümlüsü yine sigortalının kendisi olacaktır. Belirtelim ki; 5997 sayılı Kanun'un 7. maddesi ile değişik 5510 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesi dördüncü fıkrası gereğince; 2008/Ekim ayı başından 01.01.2012 tarihine kadar bu Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi uygulanmayacaktır. Bu sürede, 3816 sayılı Kanun kapsamında yeşil kart verilen ve verilecek kişiler durumlarında değişiklik olmaması kaydıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın bu Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılacaklardır.

Bu sürede, 3816 sayılı Kanun hükümlerine göre yeşil kart talebinde bulunan ve yeşil kart veren birimler tarafından anılan kanun hükümlerine göre yeşil kart verilmesi uygun görülmeyen kişilerin prime esas kazançları, bu birimlerce aile içindeki kişi başına düşen gelir payının aylık tutarının asgari ücretin üçte birinden fazla olduğu tespit edilenler ise genel sağlık sigortası primlerini kendileri ödeyeceklerdir.

Bu şekilde, yani aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden fazla olanlarca ödenen genel sağlık sigortası primleri de Kanununun 60. maddesi (g) bendi kapsamında ödenmiş sayılacaktır. Bu husus aşağıda ayrıca açıklanmıştır.

4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli olarak 30 günün altında çalışan sigortalıların eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 60. maddenin birinci fıkrasının (g) bendi

kapsamında ödenmesi durumunda ise prim ödeme yükümlüsü, eksik günler için bu bentte "sayılan" sigortalının kendisi olacaktır. Dolayısıyla, gelir testi istemez ise, eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerini 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli çalışan sigortalının kendisi bu bent kapsamında ödemek zorundadır. Belirtelim ki, Kanununun 88. maddesi altıncı fıkrası ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 108.maddesi birinci fıkrası gereğince, Kanununun 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde sayılanlar her aya ait primlerini takip eden ayın sonuna kadar Kuruma ödeyeceklerdir.

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi onaltıncı fıkrasına göre ise, Kurumun süresi içinde ödenmeyen prim (genel sağlık sigortası primi dahil) ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanun'un 5, 102 ve 106. maddeleri hariç, diğer maddeleri uygulanır. Kurum, 6183 sayılı Kanun'un uygulanmasında Maliye Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır. Süresinde ödenmeyen prim alacakları ise 5510 sayılı Kanununun 89. maddesi uyarınca Kurumca takip ve tahsil edilecektir. Kanununun 89. maddesi ikinci fıkrası uyarınca, Kurumun prim ve diğer alacakları süresi içinde ve tam olarak ödenmezse, ödenmeyen kısmı sürenin bittiği tarihten itibaren ilk üç aylık sürede her bir ay için % 3 oranında gecikme cezası uygulanarak artırılır. Ayrıca, her ay için bulunan tutarlara ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere borç ödeninceye kadar her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır. Dava ve icra takibi açılmış olsa bile, prim ve diğer Kurum alacaklarının ödenmemiş kısmı için gecikme cezası ve gecikme zammı tahsil edilir.

Esasen, 3816 sayılı Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun'un 2. maddesi de, kısmi süreli çalışan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel

sağlık sigortası primlerini kendilerinin ödemek durumunda olduklarını göstermektedir. Söz konusu madde hükmü ulaşılan bu sonucun adeta sağlaması niteliğindedir. Şöyle ki; 01.01.2012 tarihine kadar, 3816 sayılı Kanun; 5510 sayılı Kanununun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar hariç hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında bulunmayan ve bu Kanunun öngördüğü usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek aile içindeki kişi başına düşen gelir payının aylık tutarı 4857 sayılı İş Kanunu'na göre belirlenen brüt asgari ücretin 1/3'ünden az olan ve Türkiye'de ikamet eden Türk vatandaşlarının; 5510 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde sağlanacak sağlık yardımlarını kapsamaktadır.

Yani, diğer koşullar da var ise 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli çalışan sigortalılar 01.01.2012 tarihine kadar yeşil kart almak suretiyle sağlık hizmetlerinden yararlanabilecektir. Zira, sağlık tesisine başvurduğu tarihten geriye doğru son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlanmak için yetmemektedir. Ayrıca, eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin kendisince ödenerek 30 güne tamamlaması gerekmektedir. Eğer bu şekilde prim ödeyemeyecek ise yeşil kart olarak sağlık hizmetlerinden yararlanma yoluna gidecektir.

Öte yandan, işverenin, 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştırdığı sigortalısının eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini 30 güne tamamlamak suretiyle, sigortalı adına Kuruma ödemesinin önünde herhangi bir kanuni engel de bulunmamaktadır. Bu durumda zorunluluk yoktur ama isteğe bağlı olarak sigortalı adına ödenebilir. Şüphesiz, işverenin böyle bir yola başvurması, yaptığı ödemelerin gider olarak kaydedileceği anlamına da gelmemektedir. Dolayısıyla, uygulamada bu yolun çok da tercih edilmesi beklenmemelidir.

Bunlardan başka, 4857 sayılı Kanun'a tabi

olan ya da olmayan kısmi süreli çalışan sigortalı eksik günlerini 5510 sayılı Kanun'un 50. maddesinde yer verildiği üzere isteğe bağlı sigortalı olmak suretiyle de 30 güne tamamlayabilir. Böylece eksik günlerine ilişkin hem sosyal sigorta primlerini, hem de genel sağlık sigortası primlerini ödeyecektir. Ancak, bu yolun tercih edilmesi bir zorunluluk değildir. Tamamen sigortalının isteğine bağlıdır. Eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenerek her ay için 30 güne tamamlanması ise zorunludur.

Öte yandan, 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli çalışan 4/a statüsündeki sigortalıların, Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için 5510 sayılı Kanun'un 67. maddesi birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri uyarınca iki şartın birlikte var olması gerekmektedir: Birincisi, bu kapsamdaki sigortalının sağlık hizmet sunucusuna başvurduğu tarihten geriye doğru son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması, ikincisi de sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihte -tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç- 60 günden fazla prim ve prime ilişkin her türlü borcunun bulunmaması gerekmektedir.

Belirtelim ki, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan 4/a statüsündeki sigortalıların genel sağlık sigortasından yararlanabilmeleri için eksik günlerine ilişkin GSS primlerinin kendileri tarafından ödenmesi şarttır bulunmaktadırlar.⁷ Dahası, şarttır bulunan bu durum "inanılmaz" da bulunmuş olmalı ki; başkaca bir açıklaması yoksa kısmi süreli çalışanların eksik günleri için GSS primlerinin ödenmesinde; hiç ödenmemesi, eksik günlerin GSS primlerinin tamamen sigortalı tarafından ödenmesi, eksik günler için yalnızca GSS primlerinin sigortalı ve işveren tarafından hisseleri oranında birlikte ödenmesi yönündeki yorumların hepsinin mümkün olma ihtimalinden bahsedilmiştir.⁸

Oysa, Kanununun 88. maddesi dördüncü fıkrasında, bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin, Kanununun 60. maddenin birinci fıkrasının

(c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında yani sigortalının/genel sağlık sigortalısının kendisi tarafından ödeneceği açıkça hüküm altına alınmıştır.⁹

IV.3- Eksik Günlere İlişkin Ödenecek Genel Sağlık Sigortası Prim Tutarı

IV.3.1- İsteğe Bağlı Sigorta Primi Olarak Ödememin İstenmesi Halinde

Bilindiği üzere, isteğe bağlı sigortalı olmanın şartlarından birisi de, 5510 sayılı Kanun'un 50. maddesi ikinci fıkrasının (a) alt bendine göre "... sigortalı olarak çalışmakla birlikte ay içerisinde 30 günden az çalışmak ya da tam gün çalışmamak"tır. Yani, tam gün çalışmayan, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılar da isteğe bağlı sigortalı olarak eksik günlerini isteğe bağlı sigorta primi ödeyerek 30 güne tamamlayabilecektir. Bu yol zorunlu olmayıp tamamen sigortalının isteğine bağlıdır.

Konu, 31.10.2008 tarih ve 2008/86 sayılı Genelge'de de açıklığa kavuşturulmuştur. Söz konusu Genelge'de, genel sağlık sigortasına 30 gün prim ödemenin zorunlu olduğu belirtilerek, ay içerisinde 30 günden az çalışan veya ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanun'a göre belirlenen günlük normal çalışma saatinde bölünmesi suretiyle çalışma gün sayısı hesaplanan sigortalıların (kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar), 30 güne tamamlayacak şekilde noksan genel sağlık sigortası primlerini isteğe bağlı sigortaya devam ederek tamamlayabilecekleri ifade edilmiştir.

Örneğin; her ay adına 15 günlük çalışma bildirileceğini beyan ederek isteğe bağlı sigortaya devam etmek isteyen sigortalı (B), 2010/Eylül ayında kazanç olarak 760,50 TL beyan ederse, bu sigortalının genel sağlık sigortasına 30 günlük prim ödemesi zorunlu olduğundan, isteğe bağlı sigortaya ödeyeceği 15 günlük prim; $760,50 / 30 \times \% 20 \times 15 = 76,05$ TL malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ve $760,50 / 30 \times \% 12 \times 15 = 45,63$ TL genel sağlık sigortası primi olmak üzere toplam 121,68 TL'dir.

05.01.2009 tarih ve 2009/5 sayılı Genelge'de de, isteğe bağlı sigortalıların her ay için otuz tam gün prim ödemeleri zorunluluğuna değiştirilmiş, Kanunun 80. maddesi gereğince prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı İş Kanun'a göre belirlenen günlük normal çalışma saatinde bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalıların (kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar) yaptıkları ödemelerin, yukarıdaki örnekte olduğu üzere bundan istisna olduğu açıklanmıştır.

Belirtelim ki, 5434 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile ilişkilendirilmek suretiyle "isteğe bağlı iştirakçi" olarak prim ödeyenlerin, ayrıca 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası kapsamında sigortalı olarak çalışmalarını mümkün olamayacağından, bu çalışmalarının kısmi süreli olup olmadığı da önemli değildir. Zira, 5434 sayılı Kanun'a tabi isteğe bağlı iştirakçiliğin şartlarından birisi de "sosyal güvenlik kuruluşlarından birine tabi çalışıyor olmamak" yani zorunlu sigortalı olarak çalışmamaktır.

IV.3.2- Kanunun 60. Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendinin (1) Numaralı Alt Bendi Kapsamında Zorunlu Ödememin Tercih Edilmesi Halinde

4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalı işçiler, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini bu kapsamda ödeyerek her ay için 30 güne tamamlamayı tercih eder ise, evvela genel sağlık sigortası primine esas kazancın tespiti gerekecektir. Kısmi süreli çalışan sigortalı eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primini 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında ödemek için müracaat eder ise (yani gelir testi talep eder ise), harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak, Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilecek aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden az ise, 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesi dördüncü fıkrası uyarınca sigorta primine esas aylık kazancı asgari ücret olarak dikkate alınarak

genel sağlık sigortası primleri Devlet tarafından ödenecektir.

Diğer taraftan, 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesi dördüncü fıkrası uyarınca, 60. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmak için müracaat etmekle birlikte, Kurumca belirlenecek test yöntemleri ve veriler kullanılarak tespit edilen aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarı;

1) Asgari ücretin üçte birinden asgari ücrete kadar olduğu tespit edilen kişiler için 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının üçte biri,

2) Asgari ücretten asgari ücretin iki katına kadar olduğu tespit edilen kişiler için 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutar,

3) Asgari ücretin iki katından fazla olduğu tespit edilen kişiler için 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının iki katı

genel sağlık sigortası primine esas asgari kazanç tutarı olarak esas alınacak ve genel sağlık sigortası primleri sigortalının kendisi tarafından ödenecektir. 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli çalışan sigortalının kamu ya da özel sektöre ait işyerinde çalışıyor olması sonucu etkilemeyecektir. Kamu sektöründe çalışıyor olsa bile eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek her ay için 30 güne tamamlayacaktır. Bu şekilde, yani aile içindeki geliri kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden fazla olduğu için ödenen genel sağlık sigortası primleri de Kanunun 60. maddesi (g) bendi kapsamında ödenmiş sayılacaktır.

Öte yandan, 5510 sayılı Kanun'un geçici 12. maddesi dördüncü fıkrası gereğince; 2008/Ekim ayı başından 01.01.2012 tarihine kadar (01/10/2008-01/01/2012 tarihleri arasında) bu Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi uygulanmayacaktır. Bu sürede, 3816 sayılı Kanun hükümlerine göre yeşil kart talebinde bulunan ve yeşil kart veren birimler tarafından anılan kanun hükümlerine göre yeşil kart verilmesi uygun görülmeyen kişilerin genel sağlık sigortası pri-

mine esas kazançları, bu birimlerce tespit edilen aile içindeki kişi başına düşen gelir payının aylık tutarı;

1) Asgari ücretin üçte birinden asgari ücrete kadar olduğu tespit edilenler için, 5510 sayılı Kanun'un 82. maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının üçte biridir.

2) Asgari ücretten asgari ücretin iki katına kadar olduğu tespit edilenler için, 5510 sayılı Kanun'un 82. maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarıdır.

3) Asgari ücretin iki katından fazla olduğu tespit edilenler için, 5510 sayılı Kanun'un 82. maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz günlük tutarının iki katıdır.

Örneğin; 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalının 2010/Eylül ayında 20 sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası günü var ise, eksik 10 gün için ödeyeceği genel sağlık sigortası primi, aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarı;

1) 243 - 760,50 TL arasında ise, $760,50/30/3 \times 10 \times \%12 = 10,14$ TL,
2) 760,50 - 1.521 TL arasında ise, $760,50/30 \times 10 \times \%12 = 30,42$ TL,
3) 1.521 TL'den daha fazla ise, $760,50/30 \times 2 \times 10 \times \%12 = 60,84$ TL olacaktır.

Belirtelim ki, 4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalı işçiler için, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin, sigortalının tercihine de bağlı olarak, yukarıdakine benzer biçimde hesaplanıp Kuruma ödenerek her ay için 30 güne tamamlanması zorunludur. Aksi halde, tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla genel sağlık sigortası prim borcunun da bulunması halinde, Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlandırılmaması gerekecektir.

Gelir testi talep edilse bile, aile içindeki kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinin üzerinde olduğu tespit edilen 4857 sayılı Kanun kapsamındaki kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalıların, yukarıdaki şekilde

ödenen genel sağlık sigortası primleri de Kanunun 60. maddesi (g) bendi kapsamında ödenmiş sayılacaktır.

IV.3.3- Kanunun 60. Maddesinin Birinci Fıkrasının (g) Bendi Kapsamında Zorunlu Ödemenin Tercih Edilmesi Halinde

4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalının, eksik günleri için, Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (g) bendine göre genel sağlık sigortası primlerini ödemeyi tercih etmesi durumunda (yani gelir testi istemez ise), 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesi dördüncü fıkrası uyarınca genel sağlık sigortası primine esas aylık kazancı, Kanunun 82. maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının iki katının otuz günlük tutarı olacaktır.¹⁰

Örneğin, 4857 sayılı Kanun'a tabi kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalının 2010/Eylül ayında 20 sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası günü var ise, eksik 10 gün için ödeyeceği genel sağlık sigortası primi; $760,50/30 \times 2 \times 10 \times \%12 = 60,84$ TL olacaktır.

4857 sayılı Kanun kapsamındaki kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılar için, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin, sigortalının Kanunun 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında ödemeyi tercih etmesine de bağlı olarak, yukarıdakine benzer biçimde hesaplanıp Kuruma ödenerek her ay 30 güne tamamlanması zorunludur. Aksi halde, tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla prim borcunun da bulunması halinde Kurumca finanse edilen sağlık hizmetlerinden yararlandırılmaması gerekecektir.

IV.3.4- Eksik Günlere İlişkin GSS Primlerinin Peşin Olarak Erken Ödenmesi

4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılardan, gelir testi talep ederek aile içindeki kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretin üçte birinden fazla olduğu tespit edilenler de Kanunun 60.

maddesi (g) bendi kapsamında sayıldıklarından, hem bunlar hem de gelir testi talebinde bulunmadıklarından doğrudan Kanunun 60. maddesi (g) bendi kapsamında sayılanlar eksik günlerinin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlarken peşin olarak erken ödeme yolunu seçebilirler.

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi altıncı fıkrasına göre, Kanunun 87. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen yükümlüler, her aya ait primlerini takip eden ayda Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar Kuruma öderler. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 108. maddesi birinci fıkrasına göre Kanunun 87. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen yükümlülerden birisi de 60. maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde sayılan kişilerdir. Dolayısıyla, 4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılardan eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında ödeyenleri de bu kapsamda sayabiliriz. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 108. maddesi birinci fıkrasına göre Kanunun 60. maddesi birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında olanlar her aya ait primlerini takip eden ayın sonuna kadar Kuruma ödeyeceklerdir.

İşte bu kişiler de primlerini en fazla 360 günle sınırlı olmak üzere peşin olarak erken ödeyebilir. Erken ödeme halinde erken ödenen her gün için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesine göre erken ödeme indirimi hükümleri uygulanır. Ancak yapılan erken ödeme indirimi, prime esas kazançtan indirilmez.

Erken ödemeye ilişkin diğer hususlar Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 108. maddesinin 6-11. fıkralarında düzenlenmiştir. Buna göre; erken ödeme indirimine ilişkin süre, ödemenin yapıldığı günü takip eden günden kanunî ödeme süresinin son gününe kadar (son gün hariç) geçen gün sayısı dikkate alınarak hesaplanır. Taksitler hâlinde yapılan ödemelerde, birden fazla taksitin erken ödenmesi hâlinde süre, erken ödenen her bir taksit içinde aynı şekilde belirlenir. Kanunun 87. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendin-

de belirtilen yükümlülerin (60/g kapsamında olanlar dahil) ödeyeceği prim alacağının yasal ödeme süresinin hesabında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 18. maddesiyle uzayan süreler dikkate alınır.

Erken ödeme indirimi, ödemenin yapıldığı ayda ödeme vadesi başlamış ayın prim tutarı hariç olmak üzere takip eden ayların primlerine ödemenin yapıldığı tarihi takip eden günden başlamak üzere Bakanlar Kurulu'nca belirlenen indirim oranları dikkate alınarak günlük hesaplanır. İndirim miktarı, ödemesi gereken prim borcunun erken ödenen gün sayısı ve tespit edilen aylık oranın bir günlüğü ile çarpımı suretiyle bulunur. Bu miktar, ödemesi gereken prim borcundan çıkarılarak ödenecek tutar hesaplanır. Erken ödeme kapsamında prim alacaklarını dönemleri itibarıyla sınırlamaya, münhasıran tahakkuk eden prim alacakları için uygulamaya, indirimin yapılma şekli ve zamanı ile diğer usul ve esasları belirlemeye Kurum yetkilidir.

V- Otuz Günün Altında Bildirimi Olan Bütün Sigortalılar Mı GSS Primlerini Her Ay İçin 30 Güne Tamamlayacak?

V.1- Genel Olarak

Sigortalıların 30 gün üzerinden sosyal sigortalı bildirimeleri esas olmakla birlikte, 5510 sayılı Kanun'un 86. maddesi dördüncü fıkrasına göre; ay içinde bazı işgünlerinde çalıştırılmadığı ve ücret ödenmediği beyan edilen sigortalıların, otuz günden az çalıştıklarını ispatlayan belgelerin işverence ilgili aya ait aylık prim ve hizmet belgesine eklenmesi şarttır. Kamu idareleri ile toplu iş sözleşmesi imzalanan işyerlerinde bu şart aranmaz.

5510 sayılı Kanun'un 86. maddesi dördüncü fıkrasına göre ise; sigortalıların otuz günden az çalıştığını gösteren bilgi ve belgelerin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken süre içinde Kuruma verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması halinde, otuz günden az bildirilen sürelerle

ait aylık prim ve hizmet belgesi Kurumca re'sen düzenlenir ve muhteviyatı primler, bu Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Sigortalıların ay içerisinde 30 günün altında çalıştığını gösteren bilgi ve belgeler ile bunların Kuruma verilmesi usul ve esasları ise Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 102. maddesi onikinci fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre; aylık prim ve hizmet belgesi ile birlikte ay içinde otuz günden az çalışan veya eksik ücret ödenen sigortalılara ilişkin;

a) Kurumca yetkilendirilmiş sağlık hizmeti sunucularından veya işyeri hekimlerinden alınmış istirahatlı olduğunu gösteren raporu,

b) Ücretsiz veya aylıksız izinli olduğunu kanıtlayan izin belgesi,

c) Disiplin cezası uygulaması, gözaltına alınma ile tutukluluk hâline ilişkin belgeleri,

ç) Kısmi süreli çalışmalara ait yazılı iş sözleşmesi,

d) İşverenin imzasını da taşıyan puantaj kayıtları,

e) Grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulduğunu veya işe ara verildiğini gösteren ilgili resmî makamlardan alınan yazı örneği

sigortalıların eksik gün bildirimine ilişkin bilgi formu ekinde Kuruma verilir veya Acele Posta Servisi, iadeli taahhütlü ya da taahhütlü olarak gönderilir.

5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, ay içerisinde eksik gün ve kazanç bildirilmesi halinde, aylık prim ve hizmet belgesi düzenlenirken/internetten verilirken, eksik gün nedenleri ve kodları aşağıdaki şekilde olacaktır. Zira, otuz günden az çalışılan sürelerle ilişkin eksik gün nedenleri, Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Sosyal Güvenlik Kurumuna Verilmesine ve Primlerin Ödenme Sürelerine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin "g.l-Eksik gün nedenlerinin bildirilmesi" başlıklı bölümünde gösterilmiştir. Ayrıca, sigortalının eksik çalışma nedenleri, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 9 nolu ekinde yer alan aylık prim ve hizmet belgesinin arka sayfasında da açıklanmıştır.¹¹

Kodu	Eksik Gün Nedeni	Kodu	Eksik Gün Nedeni
01.	İstirahat	10.	Genel hayatı etkileyen olaylar
02.	Ücretsiz/aylıksız izin	11.	Doğal afet
03.	Disiplin cezası	12.	Birden fazla
04.	Gözüne alınma	13.	Diğer
05.	Tutukluluk	15.	Devamsızlık
06.	Kısmi istihdam	16.	Fesih tarihinde çalışmamış
07.	Puantaj kayıtları	17.	Ev hizmetlerinde 30 günden az çalışma
08.	Grev	18.	Kısa çalışma ödeneği
09.	Lokavt		

Şu halde, ay içinde bazı iş günlerinde çalıştırılmayan ve çalıştırılmadığı günler için de ücret ödenmediği beyan edilen sigortalılara ilişkin olarak, aylık prim ve hizmet belgesinde kayıtlı eksik gün nedeni hanesine, yukarıda belirtilen nedenlerden sigortalının durumunu açıklayan kod kaydedilecektir.

Görüldüğü üzere, kısmi istihdam dışındaki eksik gün nedenleri büyük ölçüde iş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlar olarak öne çıkmaktadır.

Yukarıda yer verildiği üzere, yalnızca 4857 sayılı Kanun kapsamındaki kısmi istihdam nedeniyle ay içerisinde 30 günün altında bildirilen 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini her ay için 30 güne tamamlamaları zorunlu tutulmuş bulunmaktadır. 4857 sayılı Kanun kapsamında "işçi" sayılmayan kısmi süreli çalışanlar için ise böyle bir zorunluluk bulunmadığı söylenebilir. Öte yandan, 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasında, adeta "işçi sayılan kısmi çalışanlar" ile "işçi sayılmayanlar" arasında bir ayrıma gidilmiştir. Hatta, 854 sayılı Deniz İş Kanunu kapsamındaki "gemi adamları" ile 5953 sayılı "Basın İş Kanunu" kapsamındaki "gazeteciler" kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışanlar bile sözü edilen zorunluluk kapsamına alınmamıştır. Bu ayrım aşağıda ayrıca tartışılmıştır.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 102. maddesi onikinci fıkrasına göre, toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleriyle kamu işyerlerinde çalışan sigortalılara ilişkin eksik bildirim nedenlerinin aylık prim ve hizmet belgesinde

belirtilmesi şartıyla ayrıca belge aranmayacaktır. Dolayısıyla, toplu iş sözleşmesi yapılan bir işyerinden Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgesinde eksik gün nedeninin "06-kısmi istihdam" olarak belirtilmesi durumunda, bu nedene ilişkin kanıtlayıcı nitelikteki "yazılı iş sözleşmesinin" ayrıca Kuruma gönderilmesi istenmeyecektir. Böyle olunca bildirimden sağlıklı olup olmadığı, kısmi istihdamın 4857 sayılı Kanun'a tabi olup olmadığı, en azından belge verme periyodunda da olsa kontrol edilemeyecektir. Kaldı ki, toplu iş sözleşmesi yapılmayan işyerlerinde de eksik gün nedeninin "kısmi istihdam" olması durumunda Kurumca sadece ilk seferinde yazılı iş sözleşmesi aranmakta, sonraki aylarda "06" kodunda eksik gün beyanları yeterli sayılmaktadır.

V.2- Kamu İdaresi İşyeri ve Özel Sektör İşyeri Ayrımı

V.2.1- İş Sözleşmesinin Askıda Kaldığı Durumlar Açısından

Kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışma dışındaki eksik gün nedenleri ya da iş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlarda, ay içinde 30 günün altında bildirim yapılan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların, genel sağlık sigortası primlerinin her ay için 30 güne tamamlanıp tamamlanmayacağı konusunda ise kamu idaresi işyeri ile özel sektör işyeri arasında ayrıma gidilmiştir.

Şöyle ki; 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasının son cümlesine göre; kamu idaresine ait işyerlerinde çalıştırılan sigortalıların iş sözleşmesinin askıda kaldığı aylara ait genel sağlık sigortası primi, 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazancın alt sınırının 30 günlük tutarı üzerinden ilgili kamu idaresince ödenir. Yani, sadece kamu idaresine ait işyerlerinde çalışan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların iş sözleşmelerinin askıda kaldığı (geçici süreli askerlik, hastalık, gebelik ve doğum, grev ve lokavt, ücretsiz izin veya zorlayıcı neden gibi) aylara ilişkin genel sağlık sigortası primleri, prime esas günlük kazancın alt sınırının 30 katı üzerinden yine ilgili kamu idaresi işverenliğinin

ce ve mevcut işyeri dosyası üzerinden Kuruma ödenecektir. Hatta ilgili kamu idaresi işverenliğinin bu kapsamda düzenleyeceği aylık prim ve hizmet belgesi belge türü “41” olacak ve kamu idaresi işverenliği bunlar için sadece %12 genel sağlık sigortası primi ödeyecektir.

Bununla birlikte, Kanundaki düzenlemeye rağmen, 23.12.2008 tarih ve 2008/108 sayılı Genelge’de, sadece kamu idarelerinde iş akitleri askıda kalan geçici işçilerin genel sağlık sigortası primlerinin ilgili kamu idaresince ödeneceğine yer verilmiştir. Genelgenin “Ç-KAMU İDARELERİNDE İŞ AKİTLERİ ASKIDA KALAN GEÇİCİ İŞÇİLERİN GENEL SAĞLIK SİGORTASI PRİMLERİ” bölüm başlığı buna işaret etmektedir. Oysa Kanun hükmünde böyle bir sınırlama bulunmamaktadır. Yani, sadece geçici işçilerin iş sözleşmelerinin askıda kaldığı aylara ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin ilgili kamu idaresince ödeneceğine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Başka bir söyleyişle sadece geçici işçilerin iş sözleşmeleri askıda kalmaz, kamu idarelerinde kadrolu işçi veya sözleşmeli personel olarak istihdam edilenlerin de iş sözleşmeleri askıda kalabilir. Dolayısıyla söz konusu Genelge hükmünün gözden geçirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Her ne kadar, iş yasalarımızda iş akdinin askıya alınmasının tanımına, koşullarına yer verilmemiş, hüküm ve sonuçları genel bir kural içinde hükme bağlanmamışsa da, iş sözleşmesinin askıya alındığı hallerin bir kısmı ve bu hallerle ilgili olarak askıya alınmanın bazı hukuki sonuçları iş mevzuatımızda düzenlenmiştir. Buna göre; geçici askerlik veya yasal ödev (4857/31-1,2), sağlık nedenleriyle (4857/25-I-b), zorlayıcı sebeplerle (4857/24-III, 4857/25-III), gözaltı ve tutukluluk (4857/25-IV), ailevi nedenlerle (4857/46-3), yıllık ücretli izin (4857/53 vd), grev ve lokavt (2822/42-2,3) ve ücretsiz izin gibi hallerde iş sözleşmesinin askıda kaldığı kabul edilmektedir.¹²

Belirtelim ki, kamu idaresi işverenliği iş sözleşmesinin askıda olduğu durumlardan grev ve lokavt hallerinde sigortalının genel sağlık sigortası primlerini ödeyecek olmakla birlikte, Kanunun 67. maddesi birinci fıkrasına göre, grev ve lokavt hallerinde sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için, sağlık hizmet sunucusuna başvuru tarihinden önceki son bir yıllık süre içerisinde 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının bulunması şartı aranmaktadır. İlginç olan, Kanunun 67. maddesi ikinci fıkrasına uyarınca 60. madde kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılanların (bu arada 4/a statüsünde sigortalı olanların); herhangi bir sebeple silâh altına alınması üzerine “askerlikte” geçen hizmet süresi, hükümlülükle sonuçlanmayan “tutuklulukta” geçen süre, “greve” iştirak edilmesi veya işverenin “lokavt yapması” hallerinde geçen süre, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası primi ödeme gün sayısı hesabında dikkate alınmayacak olmasıdır.

İş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlardan gözaltına alınma ve tutukluluk hali genel sağlık sigortası primlerinin ödenmesi noktasında özellik arz etmektedir. 5510 sayılı Kanun’un 60. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde bulunan hükümlü ve tutuklular genel sağlık sigortalısı sayılmamaktadır. Denetimli serbestlik tedbiri uygulanan kişiler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Şu halde, tutukluluk sebebiyle iş sözleşmesi askıda kalan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalının, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerinin ilgili kamu işverenliğince ödenmesi söz konusu olmayacaktır. Zira, bu durumda olanlar genel sağlık sigortalısı sayılmamışlardır.

Öte yandan, özel sektör işverenlerine ait işyerlerinde çalışan ve yukarıda yer verilen kısmi istihdam dışındaki sebeplerle ay içerisinde 30 günün altında bildirilen Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendine tabi olan, hem 4857 sayılı Kanun kapsamındaki işçi sigortalıların hem de 4857 sayılı Kanun kapsamında olmayan sigortalıların genel sağlık sigortası primi ödeyerek eksik günlerini her ay için 30 güne tamamlamaları gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Şu halde, özel sektör işyerlerinden kısmi istihdam dışındaki sebeplerle 30 günün altında bildirilen 5510 sayılı Kanun’un 4. maddesi birinci fıkrasının (a)

bendi kapsamındaki sigortalılar ile bakmakla yükümlü oldukları kimselerin, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için, sağlık hizmet sunucusuna başvurdukları tarihten önceki son bir yıllık süre içerisinde 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının bulunması yeterli olacaktır.

Bu durumda, aynı statüde olanlar için ikili bir ayrıma gidildiği ortaya çıkmaktadır: Kamu idaresi işyerlerinde, kısmi istihdam dışındaki sebeplerle (iş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlar) ay içerisinde 30 günün altında bildirilen Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ilgili kamu idaresi işverenliğinin mevcut işyeri dosyası üzerinden ödeme zorunluluğu bulunmaktayken, özel sektör işyerlerinde kısmi istihdam dışındaki sebeplerle ay içerisinde 30 günün altında bildirilen Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ne işverenin ne de sigortalının ödeyerek her ay için 30 güne tamamlaması zorunluluğu bulunmamaktadır.

V.2.2- İş Sözleşmesinin Askıda Sayıldığı Özel Bir Uygulama Olarak Ücretsiz İzin Açısından

İş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlardan biri kabul edilen ücretsiz izin halinde kamu idaresi işyeri ve özel sektör işyerinde çalışanlar açısından bir ayrımı da SGK'nin yaptığı görülmektedir. 23.12.2009 tarih ve 2009/155 sayılı Genelgesi'nde Kurum, kamu idarelerine ait işyerlerinde çalıştırılan ve iş sözleşmelerinin askıda kaldığı (ücretsiz izin sebebiyle) sürelerle ilişkin genel sağlık sigortası primleri ilgili kamu idaresince ödenen sigortalılar hariç olmak üzere, ücretsiz izne ayrılarak (özel sektörde) hizmet akdi askıya alınan ve ay içinde sıfır gün ve kazanç bildirilen Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılardan iki durum dışında genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlamalarını istemektedir.¹³

Kurum; 4857 sayılı İş Kanunu'nun 56. maddesindeki, "toplam dört güne kadar ücretsiz yol

izni" ile 74. maddesindeki "altı aya kadar ücretsiz izin" dışında Kanunda ücretsiz izin düzenlemesine yer verilmediğini, bu nedenle, sayılan bu iki hal haricindeki ücretsiz izin sürelerinde 5510 sayılı Kanun uyarınca sigortalılık niteliğinin yitirilmiş olacağını varsaymaktadır. Bu itibarla da Kuruma göre, aylık prim ve hizmet belgesinde kayıtlı eksik gün nedeni hanesine, "02- Ücretsiz/aylıksız izin" kodu kaydedilmesi halinde;

1) İş Kanunu'nda sayılan bu iki ücretsiz izin halini ihtiva eden ve bu durumu belgelenen ücretsiz izin sürelerinde, "0" gün ve kazanç bildirilen ve işten çıkış kaydı verilmemiş olan sigortalılardan, sağlık hizmet sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde 30 gün prim ödeme şartını yerine getirenler sağlık yardımlarından yararlanabilecek,

2) İşten çıkış kaydı verilmemiş olmasına rağmen, ücretsiz izin sürelerinin İş Kanunu'nda sayılan halleri kapsamaması durumunda ise "0" gün ve kazanç bildirilen sigortalılar sağlık yardımlarından yararlanamayacaktır.

Bu yaklaşıma bağlı olarak da, 4857 sayılı Kanun'da belirtilen ücretsiz izin halleri dışında aylık prim ve hizmet belgelerinde "0" gün ve kazanç bildirilen sigortalıların, 5510 sayılı Kanun'un 60. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında genel sağlık sigortası kapsamına girdikleri, Kanunun geçici 12. maddesi beşinci fıkrası gereğince 01/10/2010 tarihine kadar iki yıllık geçiş sürecinde talebe bağlı olarak, bu tarihten itibaren ise zorunlu olarak genel sağlık sigortalısı olacak bu durumdaki kişilerin gelir testi talebinde bulunarak 60/c-1 kapsamında veya gelir seviyelerine bağlı olarak genel sağlık sigortalısı olacakları kabul edilmektedir. Bütün bu durumlarda da her ay için 30 gün genel sağlık sigortası primi ödenecektir.

Kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan bir sigortalı, çalıştığı işyerinde ücretsiz izne çıktığında da yukarıdaki zorunlulukla karşılaşacaktır. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasının, ücretsiz izin dönemlerinde sağlık hizmetlerinden yararlanılması bakımından uygulanıp uygulanmayacağına ayrı bir tartışma konusu olduğu belirtilmektedir.¹⁴

VI- Kanuni Düzenlemenin Tartışılması

VI.1- Sigortalıların Kamu ve Özel Sektörde Çalışması Açısından

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız üzere, ister özel sektör, isterse kamu sektörüne ait işyerlerinde olsun, 4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerinde tarif edildiği üzere kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların, eksik günlerine ait için genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek her ay için 30 güne tamamlamaları zorunludur.

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrası hükmünde, kısmi çalışanlar arasında kamu ya da özel sektör işyerinde çalışılmasına göre bir ayrıma gidilmemiştir. Kamu sektöründe 4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar da eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerini her ay için 30 güne tamamlamak zorundadırlar.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla çeşitli zamanlarda "kısmi zamanlı geçici öğretmenler" çalıştırılmıştır. Ancak, kısmi zamanlı geçici öğretmenler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesi (C) fıkrasına göre istihdam edilmişlerdir. Çalışmaları 4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddeleri kapsamında olmadığından zaten eksik günlerinin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlamak gibi bir zorunlulukları da olmayacaktı. Belirtelim ki, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumlarında "kısmi zamanlı geçici öğretici" çalıştırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararları ile Milli Eğitim Bakanlığı Genelgesi Danıştay tarafından her defasında iptal edilmiştir.¹⁵ Danıştay kararları sebebiyle artık 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesi (C) fıkrasına tabi öğretici çalıştırılmadığı belirtilmektedir.¹⁶

Öte yandan, Milli Eğitim Bakanlığı'nın onca yargı kararına rağmen özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında "ders ücreti karşılığı personel" çalıştırma ısrarından da vazgeçmediği anlaşılmaktadır.¹⁷ Ders ücretli öğretmen ile usta

öğreticinin ise birbirinden farklı çalıştırma biçimleri olduğu dile getirilmektedir.¹⁸ Ders ücretli öğretmenler de "kısmi" çalışıp aylık sigorta gün sayıları 30 günün altında olsa bile eksik günlerinin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlamaları söz konusu olmayacaktır. Zira bunlar da 4857 sayılı Kanun kapsamında değildirler.

4857 sayılı Kanun kapsamında olmamakla birlikte, çalışmalarını özünde kısmi süreli olsa bile, kamu sektöründe ek ders ücreti karşılığında uzman ve usta öğretici olarak çalıştırılanların prim ödeme gün sayılarının hesaplamada biçiminde özel bir yöntem benimsenerek, aylık prim ödeme gün sayılarının 30 günün altına düşmemesi sağlanmıştır.

Gerçekten de, 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesi birinci fıkrasının 5797 sayılı Kanun ile değişik (j) bendine göre; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ek ders ücreti karşılığında ilgili mevzuatı çerçevesinde uzman ve usta öğretici olarak çalıştırılanların prim ödeme gün sayısı 30 günü aşmamak kaydıyla, bir takvim ayı içerisinde hak kazandıkları brüt ek ders ücreti toplam tutarının, prime esas günlük kazanç alt sınırına bölünmesi sonucu bulunur. Bu şekilde yapılacak hesaplamalarda tam sayıdan sonraki küsuratlar dikkate alınmaz. Böyle olunca, sözü edilen kimselerin aylık prim ödeme gün sayısı neredeyse hiç 30 günün altına düşmeyecektir.

Kaldı ki, söz konusu işyerlerinde çalıştırılanlar ek ders ücreti karşılığında niteliği itibarıyla kısmi süreli olarak çalıştırılırsalar bile, Kuruma eksik gün nedeni olarak "07- Puantaj kayıtları" bildirimini yaptıklarından eksik günlere ilişkin genel sağlık sigortası priminin her ay için 30 güne tamamlanması zorunluluğu doğmamaktadır. Bu kapsamda olanlar, "06-kısmi istihdam" nedeniyle eksik bildirilseler bile, 4857 sayılı Kanun kapsamında sayılmadıklarından eksik günlerinin GSS primlerini ödemeleri de söz konusu olmayacaktır.

VI.2- Eksik Gün Nedenleri Arasındaki Ayrım Açısından

4857 sayılı Kanun'un 13 ve 14. maddelerinde tarif edildiği üzere kısmi süreli iş sözleşme-

si ile çalışan ve 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, ay içerisinde eksik gün ve kazanç bildirilmesi halinde, aylık prim ve hizmet belgesi düzenlenirken/internetten verilirken, eksik gün nedenleri ve kodları, yukarıda da yer verildiği üzere Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 9 nolu ekinde yer alan aylık prim ve hizmet belgesinin arka sayfasında açıklanmıştır.

Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Sosyal Güvenlik Kurumuna Verilmesine ve Primlerin Ödenme Sürelerine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin "g.l-Eksik gün nedenlerinin bildirilmesi" başlıklı bölümünde de konuya örneklerle açıklık getirilmiştir. Buralarda yer verilen kısmi istihdam dışındaki eksik gün nedenleri ise, büyük ölçüde iş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlardır.

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasındaki yükümlülüğün, sadece kısmi istihdam sebebiyle eksik gün bildiriminde bulunan "4857 sayılı Kanun kapsamındaki işçi sigortalılar" için getirildiği görülmektedir. Kısmi istihdam dışındaki nedenlerle eksik gün bildiriminde bulunan sigortalılar için, eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin her ay için 30 güne tamamlanmasını zorunlu kılan bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, kısmi istihdam dışındaki eksik gün nedenleri ya da iş sözleşmesinin askıda kaldığı durumlarda, ay içinde 30 günün altında bildiri yapılan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların genel sağlık sigortası primlerinin her ay için 30 güne tamamlanıp tamamlanmayacağı konusunda ise kamu idaresi işyeri ile özel sektör işyeri arasında ayrıma gidilmiştir.

Özel sektöre ait işyerlerindeki, kısmi istihdam dışındaki sebeplerle eksik gün bildirilen sigortalıların ne kendileri, ne de işverenlerinin eksik günlere ilişkin genel sağlık sigortası primlerini her ay için ödeyerek 30 güne tamamlama zorunlulukları bulunmamaktadır. Kamu idaresine ait işyerlerinde çalışan Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların iş sözleşmelerinin askıda kaldığı (geçici süreli askerlik, hastalık, gebelik ve do-

ğum, grev ve lokavt, ücretsiz izin veya zorlayıcı neden gibi) aylara ilişkin genel sağlık sigortası primleri ise, prime esas günlük kazancın alt sınırınının 30 katı üzerinden yine ilgili kamu idaresi işverenliğince ve mevcut işyeri dosyası üzerinden Kuruma ödenecektir. Hatta ilgili kamu idaresi işverenliğinin bu kapsamda düzenleyeceği aylık prim ve hizmet belgesi belge türü "41" olacak ve kamu idaresi işverenliği bunlar için %12 genel sağlık sigortası primi ödeyecektir.

Böyle olunca, özel sektöre ait işyerlerinde gerçekte 4857 sayılı Kanun kapsamındaki kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştırılan sigortalı işçilerin, eksik gün nedenleri kısmi istihdam yerine "07-puantaj kayıtları", "15-devamsızlık", yukarıdaki sınırlamalar çerçevesinde "02-Ücretsiz izin" gibi nedenler olarak Kuruma bildirilebilir. Özel sektör işvereni, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştırdığı sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini her ay için 30 güne tamamlamak zorunda kalmasından dolayı aralarında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları yukarıdaki şekilde muvazaaya başvurup "muhteviyatı itibariyle yanıltıcı" belge düzenleyebilir.

Böylesi teknik sorunların yanı sıra, söz konusu düzenleme çalışma hayatındaki esnekleşme çabaları ile de tezat oluşturmaktadır. 4857 sayılı Kanun ile düzenlenen ve iş hayatında esnek çalışma modellerinden biri olan kısmi süreli çalışma, 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrası sebebiyle tercih edilebilir olmaktan da çıkabilir. Şüphesiz bu sonuç, özellikle ekonomik kriz dönemlerindeki işsizlikle mücadele politikalarını dahi olumsuz etkileyebilir. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasının gerekliliği bu yanıtlarıyla da sorgulanmalı, tartışılmalıdır. Hatta kaldırılması dahi düşünülebilir.

VI.3- 4857 sayılı İş Kanunu Kapsamında Olanlar ve Olmayanlar Açısından

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasına göre; yalnızca 4857 sayılı İş Kanununun 13 ve 14. maddeleri kapsamındaki kısmi istihdam nedeniyle ay içerisinde 30 günün

altında bildirilen 5510 sayılı Kanun'un 4.maddesi birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalıların, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek her ay için 30 güne tamamlamaları zorunlu kılınmıştır. 4857 sayılı Kanun kapsamında "işçi" sayılmayan çalışanlardan, kısmi süreli çalışanlar için ise böyle bir zorunluluk bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Şu halde, "4857 sayılı Kanun kapsamında işçi sayılan" kısmi süreli iş sözleşmeleriyle çalışanlar ile "4857 sayılı Kanun kapsamında işçi sayılmayan" kısmi süreli çalışanlar arasında bir ayrıma gidilmiştir. Buna göre, 854 sayılı Deniz İş Kanunu kapsamındaki "gemi adamları", 5953 sayılı "Basın İş Kanunu" kapsamındaki "gazeteciler", Borçlar Kanunu kapsamındaki "işçiler/çalışanlar" kısmi süreli iş sözleşmesiyle çalışanlar bile sözü edilen zorunluluk kapsamına girmemektedirler. Aynı şekilde, Kanunun 4. maddesi birinci fıkrası kapsamında sigortalı sayılsalar bile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi sözleşmeli personel ile geçici personel de sözkonusu kapsamda değildir.

Belirtelim ki, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9. maddesi, beşinci fıkrasına göre, özel öğretim kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, bu Kanun hükümleri saklı kalmak üzere; 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine tabi olduklarından, bu kurumlarda kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar da eksik günlerinin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlamak zorunluluğu kapsamındadır.

Ancak, 5580 sayılı Kanun'un 8. maddesi dördüncü fıkrasına göre ise, ihtiyaç halinde, resmî okullarda görevli öğretmenlere asıl görevlerini aksatmamak ve aylık karşılığı okutmakla yükümlü bulunduğu haftalık ders saati sayısını doldurmaları kaydı ve çalıştıkları kurumların izni ile sadece okullarda, aylık karşılığı okutmakla yükümlü bulunduğu haftalık ders saati sayısının yarısı kadar ücretli ders verilebilmekte ve bu öğretmenlerin toplam ders saati sayısı haftada otuz saati geçmemektedir. Yani bu şekildeki çalışmalar bir yerde kısmi sürelidir. Öğretmenlerin resmi okullardaki görevi 657 sayılı Kanuna göre "kadrolu" olunca bunlar zaten Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (c) ben-

di kapsamında sigortalı sayılmakta olup inceleme konumuz dışında kalmaktadırlar. Ancak resmi okullarda görevli öğretmenler 657 sayılı Kanunu'na göre "sözleşmeli personel" iseler, bu sefer Kanunun 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılmakla birlikte, 4857 sayılı Kanun kapsamında olmadıklarından, özel okullardaki kısmi süreli çalışanlarından dolayı 4857 sayılı Kanun kapsamında "işçi" sayılmayacaklardır. Dolayısıyla özel okuldaki eksik günlerinden ötürü de genel sağlık sigortası primi ödemeyeceklerdir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 4. maddesinde ise istisnalara yer verilmiş, madde hükmünde yer alan iş ve iş ilişkilerinde 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Örneğin; kıyılarda veya liman ve iskelelerde gemilerden karaya ve karadan gemilere yapılan yükleme ve boşaltma işleri hariç deniz taşıma işlerinde, havacılığın bütün yer tesislerinde yürütülen işler hariç hava taşıma işlerinde çalışanlar, 50'den az işçi çalıştırılan (50 dahil) tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerinde, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'ndaki tarife uygun üç kişinin çalıştığı yerler 4857 sayılı Kanun kapsamında değildir.

Şu halde, bir havayolu şirketinde yer tesislerinde yürütülen işler haricinde, pilot ya da hostes olarak çalıştırılanlar, eğer kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştırılıyorlar ise, 4857 sayılı Kanun kapsamında olmadıkları için, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ödemek suretiyle her ay için 30 güne tamamlamak zorunda olmayacaklardır. Benzer biçimde, 5953 sayılı Kanun kapsamında "gazeteci iş sözleşmesi" ile ve kısmi süreli çalıştırılanlar da 4857 sayılı Kanun kapsamında olmadıkları için, eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ödemek suretiyle her ay için 30 güne tamamlamak zorunda olmayacaklardır.

Anlaşılabacağı üzere, kısmi süreli çalışıp da eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek her ay için 30 güne tamamlama açısından, 4857 sayılı Kanun'a tabi olanlar ile olmayanlar arasındaki bu ayrım da tartışmalı bir nitelik arz etmektedir. Kaldı ki, bu ve yukarıdaki ayrımlara uygun olarak ikincil mev-

zuatımızda düzenleme yapılmadığı gibi Kurum teknik siteminde de bu yönde bir yapılanma sözkonusu değildir.

VII- Otuz Günün Altında Bildirilenlerin Provizyon Alması

Konuyu bir örnek yardımı ile açıklamaya çalışalım: Örneğin, X.LTD.ŞTİ.'ne ait bir işyerinde 4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalı işçi Tamer BEY, evvelden beri olduğu gibi 2010/Eylül ayında da 20 gün sigortalı olarak bildirilmiş, eksik gün nedeni aylık prim ve hizmet belgesi internetten e-sigorta sistemi üzerinden verilirken "06" kodu girilmiş ise (yani kısmi istihdam nedeniyle eksik gün), bu ay için geri kalan 10 günlük genel sağlık sigortası priminin ödenerek 30 güne tamamlaması zorunludur.

Aksi halde, diyelim ki 2010/Ekim ayının 14'ünde başvurduğu sağlık hizmet sunucusundan, geriye doğru son bir yıl içinde toplam 130 günü olsa bile 2010/Eylül ayı ve önceki diğer ayların ödenmemiş genel sağlık sigortası prim gün sayısı tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla ise sağlık hizmeti alamayacaktır. Zira, 4857 sayılı Kanun kapsamındaki kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan ve 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalı işçi, sağlık hizmet sunucusuna başvurduğunda, MEDULA siteminden müstahaklık onayı alınırken, "06" kodunda eksik gün bildirim yapıldığının görülmesi ve tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla genel sağlık sigortası prim borcunun da bulunması halinde sistemin provizyon vermemesi gerekmektedir.¹⁹

Aynı sigortalı; istirahat, puantaj kaydı, grev ve lokavt gibi nedenlerle Kuruma ay içerisinde 30 günün altında bildiriliyor ise, sigortalının genel sağlık sigortası günlerini her ay için 30 güne tamamlaması gibi bir kanuni zorunluluk bulunmamaktadır. Bu durumda sigortalının, sağlık hizmet sunucusuna başvurduğu tarihten geriye doğru son bir yıl içinde 30 günü var ise, MEDULA sisteminin "06" kodu dışındaki kodlar

ile eksik gün bildirildiğini görerek müstahaklık onayı vermesi gerekmektedir.

Ancak uygulamanın halihazırda yukarıda yer verdiğimiz mevzuat hükümlerine göre yürütülmediği belirtilmektedir. Deyim yerinde ise, sosyal sigorta uygulamasının "E-BİLDİRGE" sitemini, genel sağlık sigortası uygulamasının "MEDULA" sistemi görmemektedir. Başka bir söyleyişle, mevzuattaki sınırlamalar MEDULA sistemine tanıtılmamıştır ya da aktarılmamıştır. Öte yandan, sistem 4857 sayılı İş Kanunu kapsamındaki kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalılar ve bu Kanun kapsamına girmeyen kısmi süreli çalışan sigortalılar ayırımına da duyarlı değildir. Keza, bu husus Kanuna rağmen ikincil mevzuata yansıtılmadığı gibi teknik düzenlemeler de yapılmamıştır.

Mevcut işleyiş bu yanıyla da uygulamanın ne zaman başlayacağı/başlaması gerektiği tartışmasını gündeme getirmektedir. Aşağıda bu konu üzerinde de durulmuştur.

VIII- Uygulamanın Başlayacağı Tarih Sorunu

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrasına ilişkin uygulamanın Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı halde 1 Ekim 2008 itibariyle Kurumca başlatılmadığı görülmektedir. Uygulamanın henüz neden başlatılmadığına ilişkin de resmi bir açıklama yapılmamıştır. Kaldı ki, Kanunda uygulanmanın ileriki bir tarihte başlayacağına ilişkin geçici maddelerde de herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Oysa sözü edilen Kanun hükmünün 1 Ekim 2008 tarihi itibariyle yürürlüğe girmesi gerektiğine ilişkin birçok yasal dayanak bulunmaktadır.

Birincisi, 5510 sayılı Kanun'un ne asıl, ne de geçici maddelerinde, 88. madde 4. fıkrasının uygulanmasını erteleyen açık bir hüküm bulunmamaktadır. Tersine, 5510 sayılı Kanun'da önemli değişiklikler yapan (bu arada 50. maddesiyle de 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesini bütünüyle değiştiren) 5754 sayılı Kanun'un 74. maddesiyle değişik 5510 sayılı Kanun'un 108. maddesine göre de Kanunun 88. maddesi 1 Ekim 2008 itibariyle yürürlüğe girmiştir.

İkincisi, 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi dördüncü fıkrası son cümlesine ilişkin uygulama

Sadece kısmi istihdam nedeniyle otuz günün altında bildirim yapılanlar eksik günlerinin GSS primlerini ödeyerek otuz güne tamamlamak zorundayken; puantaj kayıtları, istirahat, disiplin cezası, devamsızlık, grev ve lokavt gibi nedenlerle eksik gün bildirilenler için böyle bir zorunluluk getirilmemiştir.

ma ise başlamıştır. Bir çok kamu idaresi işvereni, iş sözleşmesi askıda olan 4/a statüsündeki sigortalılarına ait GSS primlerini ödemekte ve buna ilişkin bildirimlerini de “41” belge türünü seçmek suretiyle 2008/Ekim ayından bu yana aylık prim ve hizmet belgeleri ile Kuruma yapmaktadır.

Üçüncüsü, 5754 sayılı Kanun ile sadece 5510 sayılı Kanun’da değil, daha birçok kanunda değişiklik yapılmıştır. Bunlardan birisi de 3816 sayılı “Yeşil Kart Kanunu”dur. Bu ise konumuz açısından oldukça önemlidir. Şöyle ki; 5754 sayılı Kanun’un 87. maddesi ile 3816 sayılı Kanun’un “kapsam” başlıklı ikinci maddesi tamamiyle değiştirilmiştir. 5754 sayılı Kanun’un 93. maddesine göre ise, 87. madde 2008 yılı Ekim ayı başında yürürlüğe girmiştir.

3816 sayılı Kanun’un 2. maddesinde yapılan ve 1 Ekim 2008’de yürürlüğe giren/girmesi gereken değişikliğe göre ise, 5510 sayılı Kanun’un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanunun 13 ve 14. maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerine çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar hariç hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında bulunmayan ... ve Türkiye’de ikamet eden Türk vatandaşları 5510 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde sağlanacak sağlık yardımlarından yararlanabilecektir.

Şu halde, 01.01.2012 tarihine kadar, yani 3816 sayılı Kanun tümüyle yürürlükten kalkana

kadar, 4857 sayılı Kanun’a göre kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan 4/a statüsündeki sigortalılar “SGK kapsamında” buldukları halde yeşil kart alabileceklerdir. Bu düzenlemenin ise yukarıda yer verdiğimiz 5510 sayılı Kanun’un 60/c-1. maddesi ile paralel olduğu açıkça görülmektedir. Esasen bu husus uygulamanın 1 Ekim 2008 tarihi itibarıyla başlaması gerektiği yönündeki kanaatimizin de sağlaması niteliğindedir.

Kısmi süreli çalışan sigortalıların eksik günlerine ait primlerini ödemek zorunda oldukları Kanunun 60/c-1 maddesinin yürürlüğe gireceği 01.01.2012 tarihine kadar, onun yerine bu tarihe kadar yürürlükteki 3816 sayılı Kanun uyarınca yeşil kart olarak sağlık yardımlarından yararlanmaları mümkündür. Bu seçenek yerine, gelir testi talebinde bulunmaksızın, Kanunun 60/g maddesi kapsamında eksik günlerine ait GSS primlerinin ödenmesi de mümkündür. Şüphesiz bu iki seçenek de zorunlu olup, sigortalı ancak birini tercih ederek ödeme yapabilecektir.

Bütün bu maddi ve hukuki dayanaklara rağmen, 4/a statüsündeki kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalıların eksik günlerine ilişkin GSS primlerinin ödenerek her ay için 30 güne tamamlanması zorunluluğunun Kurumca başlatılmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple Kurumun 2008/Ekim ayından buyana milyonları bulan GSS prim alacağı olduğu belirtilmektedir.²⁰

Sonuç Olarak

5510 sayılı Kanun’un 88. maddesi dördüncü fıkrasındaki düzenlemenin birçok açıdan ayırıcı olduğu, sağlık hizmetlerine erişimi zorlaştırarak “sağlıkta dönüşümün” hedeflerine açıkça tezat teşkil ettiği ve çalışma yaşamındaki esnekleşme çabalarıyla da çeliştiği görülmektedir.

Kanun hükmüne göre, sadece 4857 sayılı Kanun’un 13 ve 14. maddeleri kapsamında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlar eksik günlerinin genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek 30 güne tamamlamak zorundadır. 4857 sayılı Kanun dışındaki diğer çalışma kanunlarına, örneğin 854 sayılı Kanun, 5953 sayılı Kanun, Borçlar Kanunu, 657 sayılı Kanun’un 4.

Kısmi çalışanların eksik günlerinin GSS primlerini ödemek zorunda bırakılmaları, işçilerin işveren üzerinde baskı oluşturmalarına sebep olacak ve çalışma hayatı yeni bir tartışma konusu ile tanışacaktır.

maddesi (B) ve (C) bentlerine göre çalıştırılan 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar için böyle bir zorunluluğun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Veyahut kanuni düzenleme yapılmışken bu sonuç amaçlanmamış olsa bile kanun hükmü yoruma yer bırakmayacak şekilde bu sonucu doğuracak şekilde kaleme alınmıştır.

Öte yandan, eksik gün nedenleri arasında da kesin bir ayrıma gidilmiştir. Sadece kısmi istihdam nedeniyle otuz günün altında bildiri mi yapılanlar eksik günlerinin GSS primlerini ödeyerek otuz güne tamamlamak zorundayken; puantaj kayıtları, istirahat, disiplin cezası, devamsızlık, grev ve lokavt gibi nedenlerle eksik gün bildirilenler için böyle bir zorunluluk getirilmemiştir. Kaldı ki, gerçekte kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışsa bile, uygulamada eksik gün nedeninin diyelim puantaj kayıtları şeklinde bildirilerek bu zorunluluk kapsamı dışına çıkılması mümkündür ve bugün için bunu engelleyecek bir mekanizma da bulunmamaktadır.

Kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalıştıkları için eksik günlerinin GSS primlerini ödeyecek olanlar, bu primleri Kanununun 60. maddesi birinci fıkrasının (c-1) bendi veya (g) bendi kapsamında ödeyeceklerdir. Böyle olunca da, bu statüde ödenmeyen GSS primlerinin tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günü geçmesi halinde sağlık hizmetlerinin Kurumca finanse edilmesi de söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla, bu şekilde çalışan sigortalının birkaç yıllık sigortalılığına ve sağlık tesisine başvurduğu tarihten geriye doğru bir yılda işverence bildirge edilen sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası gün sayısının diyelim 150 gün olmasına rağmen, eksik günlerinden ötürü Kanununun 60. maddesi birinci fıkrasının (c-1) bendi veya (g) bendi kapsamında ödenmemiş

GSS prim gün sayısının -tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç- 60 günden fazla olması halinde sağlık hizmetlerinden yararlanılamayacaktır.

Ülkemizde uzun yıllardan beri süren tartışmalar sonucunda, esnek çalışma biçimlerinden biri olan kısmi süreli çalışma 4857 sayılı İş Kanunu ile yasal dayanak kazanmıştır. Ancak, kısmi çalışanların eksik günlerinin GSS primlerini ödemek zorunda bırakılmaları, işçilerin işveren üzerinde baskı oluşturmalarına sebep olacak ve çalışma hayatı yeni bir tartışma konusu ile tanışacaktır.

Diğer dikkat çeken hususlara yazımızda değinilmiş ve gerektiğinde de öneriler sunulmuştur. Burada ayrıca değinilmeyecektir.

Sonuç olarak, söz konusu hüküm bize göre bütünüyle kanundan çıkarılmalı veya belirttiğimiz eşitsizlikleri giderecek bir içerikte yeniden ele alınmalıdır.

DİPNOTLAR

- 1 Bkz. BİLGİLİ, Özkan: "Zorunlu Sosyal Sigortalılıkları Sona Erenlerin Zorunlu Genel Sağlık Sigortalılıkları Sona Erer Mi?", E-Yaklaşım, Ocak 2009, S:193.
- 2 16/6/2010 tarihli ve 5997 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle, bu bentte yer alan "60 günden fazla prim ve prime ilişkin" ibaresi "21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirilerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla prim ve prime ilişkin" olarak değiştirilmiştir. Buna göre, 60 günden fazla prim ve prime ilişkin her türlü borcu bulunan Kanununun 60. maddesi birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (g) bendine tabi sigortalılar, bu borçlarını 6183 sayılı Kanununun 48. maddesine göre tecil ve taksitlendirmeleri, ilk taksit tutarını da peşin ödemeleri kaydıyla, sağlık hizmetlerinden yararlanabileceklerdir.
- 3 SÖZER, A. Nazım: "Genel Sağlık Sigortası Edimlerinden Yararlanmada Prim Koşulu", Sicil, Mart 2009, S:13, s:159-173.
- 4 18 yaşını doldurmamış olmakla birlikte, kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primlerini ödememekle birlikte prim borçlarından dolayı sağlık hizmetlerinden yararlandırılıp yararlanılmayacağı da açıklığa kavuşturulmuş değildir. Bize göre, 5510 sayılı Kanun'un 67. maddesi birinci fıkrası uyarınca, bu durumda olanların eksik günlerinden dolayı GSS prim borçları bulunmasa bile sağlık hizmeti alabilmeleri gerekmektedir.
- 5 BİLGİLİ, Özkan: "GSS Prim Gün Sayısı Her Ay 30 Tam Gün Olmalı mı?", E-Yaklaşım, Şubat 2009, S:194.
- 6 4857 sayılı Kanun kapsamında olmayan kısmi süreli çalışanların belirtilen zorunluluk kapsamında GSS primi ödeyip

- ödemeyecekleri, "VI.3- 4857 sayılı İş Kanunu Kapsamında Olanlar ve Olmayanlar Açısından" alt bölümünde tartışılmıştır.
- 7 TUNCAY, A. Can ve EKMEKÇİ, Ömer: Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, Legal, İstanbul 2009, s:149; EKMEKÇİ, Ömer: "Primlere İlişkin Hükümler", Yeni Sosyal Güvenlik Sistemi Değerlendirmeler, İstanbul Barosu Yayınları, Genel Yayın Sıra No:162(2010/4), 2010, s:142.
 - 8 ALPER, Yusuf: "5510 Sayılı Kanunda 4/1-a Kapsamındaki Sigortalılar Bakımından Prime Esas Kazançlar", Sicil, Aralık 2008, S:12, s:161-175.
 - 9 ALPER, Yusuf: "Sosyal Güvenlik Reformunun İkinci Yılına Giren Genel Sağlık Sigortası: Sağlanan Gelişmeler Ve Sorunlar", Mercek, Ocak 2010, S:57, s:70-86.
 - 10 Bu konu ile ilgili olarak geçmiş dönem tartışmalar için bkz; BİLGİLİ, Özkan: "Genel Sağlık Sigortasında Kör Düğüm", Dayanışma, Aralık 2007, S:100, s:171-177; TEZEL, Ali: "Aylık Geliri 145 YTL Olanlar 145,49 YTL GSS Primi Ödeyeceklermiş", 29.12.2007 Tarihli Akşam Gazetesi.
 - 11 Eksik gün nedenleri ve kodları, 20.08.2009 tarih ve 27325 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 13. maddesi ile 2008/Ekim ayından geçerli olmak üzere değiştirilmiştir. Aynı şekilde, Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi de 2009/Ağustos ayından itibaren geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve "15- 4857 sayılı Kanunun 13 üncü maddesine göre kısmi süreli, 14 üncü maddesine göre çağrı üzerine ya da ev hizmetlerinde 30 günden az çalışıyor mu?" bölümü eklenmiştir. Bu değişiklikleri de ihtiva eden (yeni) Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği 12.05.2010 tarih ve 27579 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.
 - 12 SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, 2.Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2005, s:392-394; TAŞKENT, S; EYRENCİ, Ö. ve ULUCAN, D.:Bireysel İş Hukuku, 3.Bası, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006, s:149-152; MOLLAMAHMUTOĞLU, Hamdi: İş Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2004, s:439-446.
 - 13 Eleştiriler için bkz; ESER, Memet: "Ücretsiz İzinliye Analık Parası Da Sağlık Hizmeti De Yok", 11.01.2010 Tarihli Hürriyet Ege; ESER, Memet: "Bir Kez Daha Ücretsiz İzin ve SGK Uygulaması", 25.01.2010 Tarihli Hürriyet Ege; TEZEL, Ali: "Ücretsiz İzinlerinizi Yasal Saymamak Eziyet Demek", 08.01.2010 Tarihli HaberTürk; İŞIKLI, İbrahim: "SGK'ye Söylemeyin, Çünkü Ücretsiz İzni Hukuksuz Sanıyor", 14.01.2010 Tarihli Dünya.
 - 14 OCAK, Saim: "İş Sözleşmesiyle Çalışanların Ücretsiz İzinde Sağlık Hizmetlerinden Yararlanması", Sicil, Mart 2010, S:17, s:259-276.
 - 15 Konu ile ilgili olarak Bakanlar Kurulu'nun 26.08.2005 tarihli ve 2005/9345 sayılı "Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatında Öğretmen İhtiyacının Karşılansınca Bakımından Alanlar Bazında Öğretici Görevinde Kısmi Zamanlı Geçici Personel İstihdamı İle Bu Personelle Ödenecek Ücretlere İlişkin Ekli Karar"ı (10.09.2005-25932 RG) ve buna dayalı olarak çıkarılan Milli Eğitim Bakanlığı'nın "kısmi zamanlı geçici öğreticilik" konulu 01.09.2005 tarih ve 2005/78 sayılı Genelgesi'nin yürütmesi Danıştay 12. Dairesi'nin 20.02.2006 tarih ve E:2005/5116 sayılı kararı ile durdurulmuştur. Bunun üzere rine sözü edilen çalışanların Bakanlığın 04.07.2006 tarih ve 2006/58 sayılı Genelgesi ile 657 sayılı Kanun'un 4. maddesi (B) fıkrası kapsamında istihdam edilmeleri kararlaştırılmıştır. Daha sonra, Bakanlar Kurulu'nun 23.11.2006 tarihli ve 2006/11314 sayılı "Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatında İngilizce Dil Öğreticiliği Ve Bilgisayar Öğreticiliği Görevinde Kısmi Zamanlı Geçici Personel İstihdamı İle Bu Personelle Ödenecek Ücretlere İlişkin Karar"ı (13.12.2006-26375 RG) ve buna dayalı olarak çıkarılan Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21.12.2006 tarih ve 2006/96 sayılı Genelgesi'nin yürütmesi Danıştay 12. Dairesi'nin 29.01.2007 tarih ve E:2007/101 sayılı kararı ile durdurulmuştur. Bu karar üzerine de Milli Eğitim Bakanlığı'nın 23.03.2007 tarih ve 17261 sayılı yazıları ile 12.02.2007 tarihinden sonra kısmi zamanlı sözleşmeli geçici öğretici görevlendirilmemesi, bu tarihten sonra görevlendirilenlerin de sözleşmelerinin feshedilmesi kararlaştırılmıştır.
 - 16 "Ücretli Öğretmenlerin Statüsü 4/C Midir?", <http://www.memurlar.net/haber/163455/>, (Erişim:06.04.2010).
 - 17 En son, Danıştay 2. Dairesi'nin 20.08.2009 tarih ve 2009/4055 sayılı kararı ile okul öncesi eğitim kurumlarında kadrosuz usta öğretici görevlendirilmesi işlemlerinin durdurulması üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 11.09.2009 tarih ve 2667 sayılı yazısı üzerine okul öncesi eğitim kurumlarında "ders ücreti karşılığı" yüksek öğrenim mezunu personel görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır.
 - 18 AKDENİZ, Selim: "Ücretli Öğretmen İstihdam Durumu", <http://www.mebpersoneli.com/Aday-Ogretmen/Ucretli-Ogretmen-Istihdam-Durumu-191.htm>, (Erişim:05.04.2010).
 - 19 Borçlarını tecil ve taksitlendiren genel sağlık sigortalıları ile bakmakla yükümlü oldukları kimselerin Kurum sağlık yardımlarından faydalanabilmelerine ilişkin bilgisayar programı henüz oluşturulmadığı için, program kullanıma açılincaya kadar, her iki ayda bir yenilenmesi gereken "Tecil Ve Taksitlendirmeden Faydalanan Sigortalılara Ait Sağlık Yardımı Müstahaklık Belgesi" ile Kurumla sözleşmeli sağlık kurum ve kuruluşlarına başvurulması gerekmektedir.
 - 20 SGK'nin, 100 bin civarında kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışan sigortalıdan yaklaşık 280 milyon TL genel sağlık sigortası primini tahsil etmeyi unuttuğuna ilişkin haberler için bkz; ÖZAY, Hüseyin: "SGK'dan 100 Bin İşçiye Borç Sürprizi", 01.02.2010 tarihli Star Gazetesi; ORHAN, Sadettin: "Part-Time Çalışanların GSS Sorunu", 02.02.2010 tarihli Bugün Gazetesi.